

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 188 (XXXII) — Nr. 49

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Joi, 23 ianuarie 2020

SUMAR

<u>Nr.</u>		<u>Pagina</u>
ACTE ALE SENATULUI		
3.	— Decizie privind convocarea Senatului în sesiune ordinară	2
DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE		
	Decizia nr. 742 din 21 noiembrie 2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 275 alin. (2) din Codul de procedură penală	2–4
	Decizia nr. 746 din 21 noiembrie 2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 275 alin. (2) și (5) din Codul de procedură penală	5–6
ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE		
3.019	— Ordin al ministrului educației și cercetării pentru constituirea grupului de lucru privind elaborarea Normelor metodologice de aplicare a art. III din Legea nr. 221/2019 de modificare și completare a Legii educației naționale nr. 1/2011	7–8
ACTE ALE CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI		
	Hotărârea din 23 iulie 2019 în Cauza Tău împotriva României	9–15
★		
	Rectificări	15

ACTE ALE SENATULUI

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

SENATUL

DECIZIE**privind convocarea Senatului în sesiune ordinară**

În temeiul prevederilor art. 66 alin. (1) și (3) din Constituția României, republicată, și ale art. 83 din Regulamentul Senatului, aprobat prin Hotărârea Senatului nr. 28/2005, republicat, cu modificările ulterioare,

președintele Senatului d e c i d e:

Articol unic. — Se convoacă Senatul în prima sesiune ordinară a anului 2020, în ziua de luni, 3 februarie 2020, ora 16,00.

PREȘEDINTELE SENATULUI
TEODOR-VIOREL MELEȘCANU

București, 23 ianuarie 2020.

Nr. 3.

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 742

din 21 noiembrie 2019

**referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 275 alin. (2)
din Codul de procedură penală**

Valer Dorneanu	— președinte
Cristian Deliorga	— judecător
Marian Enache	— judecător
Gheorghe Stan	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Elena-Simina Tănăsescu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Marieta Safta	— prim-magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Dana-Cristina Bunea.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 275 alin. (2) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Horia Simu în Dosarul nr. 2.014/100/2017 al Curții de Apel Cluj — Secția penală și de minori și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 2.456 D/2017.

2. La apelul nominal lipsește autorul excepției. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune

concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate a inadmisibilă, întrucât se critică modalitatea de aplicare a art. 275 alin. (2) din Codul de procedură penală.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

4. Prin Încheierea nr. F.N. din 12 septembrie 2017, pronunțată în Dosarul nr. 2.014/100/2017, **Curtea de Apel Cluj — Secția penală și de minori a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 275 alin. (2) din Codul de procedură penală**. Excepția a fost ridicată de Horia Simu în dosarul menționat, având ca obiect soluționarea unei contestații formulate împotriva Sentinței penale nr. 146 din 11 iulie 2017 a Tribunalului Maramureș, prin care s-a respins ca nefondată contestația la executare împotriva cuantumului cheltuielilor judiciare la care a fost obligat prin Încheierea nr. 72/2017 a Curții de Apel Cluj.

5. În **motivarea excepției de neconstituționalitate** se susține, în esență, că prevederile legale criticate încalcă dispozițiile constituționale invocate, prin obligarea inculpaților la

plata cheltuielilor judiciare înainte de rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare. Astfel, în procedura de cameră preliminară, ca urmare a verificărilor întreprinse de judecător, nu se va stabili vinovăția sau nevinovăția inculpatului, nu se va soluționa acțiunea penală și nici cea civilă, ci, după caz, la finalul procedurii, va fi permisă trecerea cauzei în faza de judecată ori, în anumite situații, cauza va fi reînvoarsă în faza anterioară, cea de urmărire penală. Abia la finalul ciclurilor procesuale normale, când va fi pronunțată o soluție pe fond, vor putea fi stabilite în sarcina inculpaților, dacă vor fi condamnați, cheltuieli judiciare. În camera preliminară, cheltuielile judiciare rămân în sarcina statului, însă, conform art. 275 alin. (2) din Codul de procedură penală, dacă se formulează contestație, cheltuielile vor fi suportate de partea căreia i s-a respins calea de atac. Se apreciază că, în cazul special al unei contestații la încheierea dată de judecătorul de cameră preliminară, nu este echitabilă suportarea cheltuielilor de judecată de către partea care pierde contestația.

6. Se mai arată că, potrivit art. 274 alin. (1) din Codul de procedură penală, dacă o persoană este condamnată atunci cheltuielile judiciare reprezentând onorariu de avocat din oficiu vor rămâne în sarcina statului. Cu alte cuvinte, chiar și în ipoteza unei culpe infracționale dovedite, onorariile avocaților din oficiu vor rămâne în sarcina statului. De asemenea, cuantumul unor cheltuieli generate de avocați numiți din oficiu pentru părțile civile nu sunt predictibile, rămânând la latitudinea judecătorului câți avocați numește și care e onorariul acestora. Or, norma juridică trebuie să fie clară pentru justițiabil în ceea ce privește eventualele cheltuieli ce îi vor fi trasate în sarcină. Se apreciază că „interpretarea dată de instanța de fond textelor legale invocate este una care poate duce la situația în care, deși la sfârșitul procesului penal un inculpat ar putea fi achitat astfel încât nu ar avea nicio culpă infracțională dovedită în sarcina sa, ar fi obligat să suporte cheltuieli judiciare în virtutea unei așa-zise culpe procesuale pentru o cale de atac ce i-a fost respinsă.” În opinia autorului excepției, textul criticat, în forma actuală și pornind de la premisa unei contestații formulate împotriva unei încheieri de cameră preliminară, nu garantează egalitatea în fața legii. Astfel, „un contestator care a fost obligat înainte de începerea judecării pe fond la plata unui onorariu de 28.000 de lei și pus în executare cu această sumă nu are aceleași drepturi la apărare ca o parte civilă care a beneficiat în mod gratuit de asistență juridică.” Se încalcă și prezumția de nevinovăție a inculpatului, care este obligat chiar înainte de condamnarea pe fond, la plata unor cheltuieli de judecată voluptorii.

7. **Curtea de Apel Cluj — Secția penală și de minori** arată că „achiesează motivelor pertinente expuse în memoriul depus la dosar” de către apărătorul autorului excepției.

8. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

9. **Guvernul** apreciază că dispozițiile legale criticate sunt constituționale, sens în care face trimitere la soluția și considerentele Deciziilor nr. 87 din 23 februarie 2016 și nr. 752 din 18 septembrie 2007.

10. **Avocatul Poporului** consideră că dispozițiile legale criticate sunt constituționale, sens în care face trimitere la argumentele Deciziei nr. 87 din 23 februarie 2016. De asemenea apreciază că, din perspectiva criticilor formulate, excepția de

neconstituționalitate este inadmisibilă, întrucât autorul excepției este nemulțumit că a fost obligat la plata cheltuielilor avansate de stat pentru apărătorul desemnat din oficiu pentru părțile civile, în condițiile în care, potrivit prevederilor art. 275 alin. (6) din Codul de procedură penală, „Cheltuielile privind avocații din oficiu și interpretării desemnați de organele judiciare, potrivit legii, rămân în sarcina statului”. Or, modul de interpretare și aplicare a textului de lege incident în litigiu ține de resortul instanței de judecată care se pronunță asupra fondului cauzei, precum și, eventual, al instanțelor de control judiciar, potrivit dispozițiilor art. 126 alin. (1) și (3) din Constituție.

11. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

12. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

13. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie dispozițiile art. 275 alin. (2) din Codul de procedură penală, cu denumirea marginală *Plata cheltuielilor avansate de stat în celelalte cazuri*, potrivit căreia „(2) În cazul declarării apelului, recursului în casație ori al introducerii unei contestații sau oricărei alte cereri, cheltuielile judiciare sunt suportate de către persoana căreia i s-a respins ori care și-a retras apelul, recursul în casație, contestația sau cererea.”

14. Dispozițiile constituționale invocate în motivarea excepției sunt cuprinse în art. 16 — *Egalitatea în drepturi* și art. 21 — *Acesul liber la justiție*.

15. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că dispozițiile legale criticate au mai fost supuse controlului Curții Constituționale în raport cu aceleași temeuri instituționale.

16. Astfel, cu prilejul pronunțării Deciziei nr. 87 din 23 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 311 din 22 aprilie 2016, paragrafele 15—20, făcând trimitere la jurisprudența în materie referitoare la dispozițiile din Codul de procedură penală din 1968, instanța de contencios constituțional a statuat că nicio normă constituțională nu impune gratuitatea actului de justiție. Prin urmare, cheltuielile judiciare ocazionate în procesul penal, avansate de stat, trebuie suportate de partea vinovată pentru provocarea acelor cheltuieli. În cazurile referitoare la declararea apelului ori recursului sau al introducerii oricărei alte cereri, în procesul penal, cheltuielile judiciare avansate de stat sunt suportate de persoana căreia i s-a respins ori care și-a retras apelul, recursul sau cererea și nu împiedică părțile interesate să se adreseze justiției și să se prevaleze, fără nicio îngrădire, de toate garanțiile care caracterizează dreptul la un proces echitabil, reglementat de dispozițiile constituționale ale art. 21. Mai mult, dispozițiile legale criticate reprezintă norme de procedură a căror reglementare este de competența exclusivă a legiuitorului, care poate institui, în considerarea unor situații deosebite, reguli speciale de procedură, conform art. 126 alin. (2) din Constituție.

17. De asemenea, prin Decizia nr. 254 din 23 aprilie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 445 din 4 iunie 2019, Curtea a statuat că determinarea cheltuielilor se realizează potrivit prevederilor art. 272—275 din Codul de procedură penală, conform unor criterii legale, cu caracter obiectiv, reglementate pentru fiecare categorie de astfel de cheltuieli, care exclud aprecierea subiectivă a instanței de judecată. Astfel, în calculul cheltuielilor judiciare, instanțele judecătorești determină cheltuielile avansate de stat și cele făcute de părți și de alți subiecți procesuali. Din prima categorie fac parte cheltuieli precum cele necesare efectuării actelor de procedură sau de probațiune dispuse de organele judiciare și cheltuielile pentru conservarea obiectelor ridicate sau sechestrate în cursul procesului. În acest context, cheltuielile judiciare avansate de stat semnifică toate sumele de bani cheltuite pe parcursul desfășurării procesului penal, din bugetul de stat, respectiv din sumele de bani alocate în acest scop, conform art. 272 alin. (2) din Codul de procedură penală, din bugetul Ministerului Justiției, al Ministerului Public sau al altor ministere de resort, în scopul suportării unor cheltuieli prilejuite de procedurile desfășurate. Aceste cheltuieli sunt prevăzute în cuprinsul art. 272 și art. 273 din Codul de procedură penală. În acest sens, art. 272 alin. (1) din Codul de procedură penală reglementează ca făcând parte din categoria cheltuielilor judiciare sumele de bani necesare pentru efectuarea actelor de procedură, administrarea probelor, conservarea mijloacelor materiale de probă, onorariile avocaților, precum și orice alte cheltuieli ocazionate de desfășurarea procesului penal. La acestea se adaugă, conform prevederilor art. 273 alin. (1) din Codul de procedură penală, sumele convenite martorului, expertului și interpretului, reprezentând restituirea cheltuielilor de transport, întreținere, locuință și a altor cheltuieli necesare, prilejuite de chemarea lor în fața organelor judiciare. Referitor la acestea din urmă, art. 273 alin. (2)—(4) din Codul de procedură penală reglementează modul de stabilire a respectivelor sume, martorul, expertul și interpretul, care sunt salariați, având dreptul la venitul de la locul de muncă, pe durata lipsei de la serviciu pricinuite de chemarea în fața organului de urmărire penală sau a instanței. Pentru cazul în care persoanele anterior enumerate nu sunt salariate, aceleași dispoziții legale prevăd că martorul, care are venit din muncă, este îndreptățit să primească o compensare, iar expertul și interpretul au dreptul

la o retribuție pentru îndeplinirea însărcinării date, în cazurile și în condițiile prevăzute prin dispoziții legale. În cea de-a doua categorie se încadrează cheltuielile făcute de părți și de ceilalți subiecți procesuali în cursul procesului, din proprie inițiativă, cum sunt angajarea unui apărător, depunerea de cereri și memorii și administrarea de mijloace de probă pentru susținerea acțiunii civile, sau pe baza dispozițiilor instanței, cum sunt deplasarea la sediul organului judiciar pentru audiere. Prin urmare, aceste două categorii de cheltuieli însumează subcategoriile determinate de particularitățile fiecărei cauze penale. Valoarea acestora este atestată prin documente justificative sau este determinată numeric pe baza unor criterii legale, cum sunt ordinele și normele metodologice de stabilire a onorariilor convenite experților sau interpreților.

18. În ceea ce privește pretinsa încălcare prin textul criticat a dispozițiilor art. 16 alin. (1) din Constituție, Curtea a constatat că prevederile art. 275 din Codul de procedură penală se aplică, în mod egal, tuturor persoanelor care formulează cereri, contestații sau care promovează căile de atac enumerate în cuprinsul acestor norme legale, în situația în care aceste cereri sunt respinse ori retrase.

19. Deoarece până în prezent nu au intervenit elemente noi, de natură să determine schimbarea acestei jurisprudențe, considerentele și soluția care au fundamentat deciziile mai sus menționate își păstrează valabilitatea și în cauza de față.

20. În ceea ce privește critica potrivit căreia în cuantumul cheltuielilor judiciare pot fi incluse și sumele ocazionate de plata avocaților din oficiu desemnați pentru părțile civile, Curtea reține că determinarea acestor cheltuieli nu reprezintă o problemă de constituționalitate, ci una de aplicare a legii. Această determinare se realizează, așa cum s-a arătat, potrivit prevederilor art. 272—275 din Codul de procedură penală, conform unor criterii legale, cu caracter obiectiv, reglementate pentru fiecare categorie de astfel de cheltuieli. În calculul cheltuielilor judiciare, procurorul/instanța de judecată determină cheltuielile avansate de stat și cele făcute de părți și de alți subiecți procesuali, iar, în ceea ce privește cheltuielile privind avocații din oficiu desemnați de organele judiciare, potrivit legii, în conformitate cu art. 275 alin. (6) din Codul de procedură penală, acestea rămân în sarcina statului.

21. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Horia Simu în Dosarul nr. 2.014/100/2017 al Curții de Apel Cluj — Secția penală și de minori și constată că dispozițiile art. 275 alin. (2) din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Curții de Apel Cluj — Secția penală și de minori și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I. Pronunțată în ședința din data de 21 noiembrie 2019.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Prim-magistrat-asistent,
Marieta Safta

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 746

din 21 noiembrie 2019

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 275 alin. (2) și (5)
din Codul de procedură penală

Valer Dorneanu	— președinte
Cristian Deliorga	— judecător
Marian Enache	— judecător
Gheorghe Stan	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Elena-Simina Tănăsescu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Marieta Safta	— prim-magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Dana-Cristina Bunea.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 275 alin. (5) cu referire la art. 275 alin. (2) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Mircea Enache în Dosarul nr. 487/32/2017/a1 al Curții de Apel Bacău — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 2.688D/2017.

2. La apelul nominal lipsesc părțile. Procedura de citare este legal îndeplinită.

3. Prim-magistratul-asistent referă asupra faptului că autorul excepției a transmis o cerere, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 9.032 din 20 noiembrie 2019, prin care solicită „atașarea Dosarului nr. 1.722D/2017 având aceleași părți și judecat pe parcursul acestui an și acordarea unui termen.”

4. Având cuvântul cu privire la această cerere, reprezentantul Ministerului Public solicită respingerea sa.

5. Curtea, ținând seama de faptul că Dosarul nr. 1.722D/2017 a fost soluționat prin Decizia nr. 106 din 28 februarie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 423 din 29 mai 2019, astfel încât nu sunt incidente dispozițiile art. 53 alin. (5) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale referitoare la conexarea dosarelor aflate pe rolul Curții, precum și de faptul că nu există nicio altă motivare a cererii de amânare a cauzei, respinge ca neîntemeiată cererea autorului excepției.

6. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul reprezentantului Ministerului Public, care pune concluzii de respingere a excepției de neconstituționalitate ca neîntemeiată, arătând că nu este incident în cauză dreptul de petiționare și că nicio normă constituțională nu impune gratuitatea actului de justiție.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

7. Prin Încheierea din 24 octombrie 2017, pronunțată în Dosarul nr. 487/32/2017/a1, **Curtea de Apel Bacău — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 275 alin. (5) cu referire la art. 275 alin. (2) din Codul de procedură penală.** Excepția a fost ridicată de petentul Mircea Enache în dosarul menționat, având ca obiect soluționarea unei plângeri formulate împotriva unei ordonanțe a Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Bacău.

8. **În motivarea excepției de neconstituționalitate** autorul susține că textul de lege criticat este neconstituțional, „în condițiile absurdității asocierii «raționamentului logico-juridic» actului din speța denunțată, dar și a celorlalte situații indicate exact în acțiune, obligația respectivă contravenind prevederilor art. 51 alin. (3) din Constituție.”

9. **Curtea de Apel Bacău — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie** apreciază că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată, întrucât dispozițiile criticate nu încalcă prevederile constituționale invocate. Textul constituțional se referă la scutirea persoanelor care se adresează autorităților publice cu petiții de la plata unei taxe, aceasta neavând nicio legătură cu suportarea cheltuielilor judiciare avansate de stat în cadrul proceselor penale. Obligarea unei persoane care a formulat o plângere împotriva actelor și măsurilor de urmărire penală care a fost respinsă la plata cheltuielilor judiciare avansate de stat se întemeiază pe culpa procesuală a acestei persoane ce a introdus o plângere neîntemeiată, tardivă sau inadmisibilă, în timp ce taxele prevăzute de lege aferente exercitării unor drepturi prevăzute de lege sau introducerii unor cereri, petiții adresate autorităților publice își au un fundament juridic diferit, și anume asigurarea fondurilor bugetare necesare funcționării autorităților și instituțiilor statului și a bunei funcționări a serviciilor publice.

10. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

11. **Guvernul** apreciază că dispozițiile legale criticate sunt constituționale, făcând trimitere și la Decizia Curții Constituționale nr. 1.337 din 11 octombrie 2011 potrivit căreia nicio normă constituțională nu impune gratuitatea actului de justiție, cheltuielile ocazionate în procesul penal, avansate de stat, fiind suportate de partea vinovată pentru provocarea acelor cheltuieli. Într-o asemenea situație culpa procesuală a persoanei care a formulat în mod nejustificat cererea constituie temei pentru suportarea cheltuielilor judiciare, chiar dacă aceasta nu presupune și existența relei-credințe. De asemenea, dispozițiile art. 51 alin. (3) din Constituție nu sunt incidente în cauză, deoarece posibilitatea de a se adresa cu plângere în cadrul ierarhiei Ministerului Public împotriva actelor și măsurilor dispuse de procurorul de caz nu este o componentă a dreptului la petiționare.

12. **Avocatul Poporului** consideră că dispozițiile legale criticate sunt constituționale. Astfel, dreptul la petiționare este diferit de dreptul de a introduce acțiuni la instanțele judecătorești, iar sesizarea instanțelor judecătorești pentru valorificarea unui drept sau pentru realizarea unui interes, care se poate obține numai pe calea justiției, nu reprezintă un aspect al dreptului la petiționare. Dreptul la petiționare se referă la cererile, reclamațiile, sesizările și propunerile în legătură cu rezolvarea unor probleme personale sau de grup, ce nu presupun calea justiției, și la care autoritățile publice au obligația de a răspunde în termenele și în condițiile potrivit legii, în timp ce cererile de chemare în judecată se soluționează după reguli specifice activității de judecată. În consecință, textul legal criticat nu este contrar reglementărilor constituționale cu privire la dreptul la petiționare din moment ce conținutul său normativ nu are nicio relevanță asupra acestora.

13. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de

judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

14. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

15. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie dispozițiile art. 275 alin. (2) și (5) din Codul de procedură penală, cu denumirea marginală *Plata cheltuielilor avansate de stat în celelalte cazuri*, care au următorul conținut:

„(2) În cazul declarării apelului, recursului în casație ori al introducerii unei contestații sau oricărei alte cereri, cheltuielile judiciare sunt suportate de către persoana căreia i s-a respins ori care și-a retras apelul, recursul în casație, contestația sau cererea.[...]

(5) Dispozițiile alin. (1) pct. 1 și 2 și ale alin. (2)—(4) se aplică în mod corespunzător în cazul dispunerii în cursul urmăririi penale a unei soluții de clasare și în situația respingerii unei plângeri formulate împotriva actelor și măsurilor dispuse de organele de urmărire penală.”

16. Dispozițiile constituționale invocate în motivarea excepției sunt cuprinse în art. 51 alin. (3), potrivit căruia „*exercitarea dreptului de petiționare este scutită de taxă.*”

17. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că temeiul constituțional invocat nu este incident în cauză, respectiv în materia procesual penală (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 834 din 22 iunie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 536 din 30 iulie 2010). Astfel, dispozițiile constituționale prevăzute de art. 51 alin. (3) se referă la dreptul la petiționare, care este diferit de dreptul de a introduce acțiuni la instanțele judecătorești. Sesizarea instanțelor judecătorești pentru valorificarea unui drept sau pentru realizarea unui interes care se poate obține numai pe calea justiției nu reprezintă un aspect al dreptului de petiționare. Dreptul de petiționare se referă la cererile, reclamațiile, sesizările și propunerile în legătură cu rezolvarea unor probleme personale sau de grup ce nu presupun calea justiției și la care autoritățile publice au obligația de a răspunde în termenele și în condițiile stabilite potrivit legii, în timp ce cererile de chemare în judecată se soluționează după reguli specifice activității de judecată (a se vedea Decizia nr. 453 din 20 septembrie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 943 din 21 octombrie 2005). De asemenea, instituirea unor reguli speciale de sesizare a instanțelor judecătorești pentru atacarea ordonanțelor procurorului de netrimiteră în judecată nu este de natură să aducă atingere sub niciun aspect dreptului de petiționare, întrucât plângerile împotriva ordonanțelor procurorului de netrimiteră în judecată se rezolvă după reguli specifice

activității de judecată, în cadrul procesului penal (a se vedea Decizia nr. 293 din 9 iunie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 630 din 19 iulie 2005).

18. Cu privire la această din urmă perspectivă, Curtea constată că s-a mai pronunțat asupra dispozițiilor legale criticate. Astfel, cu prilejul pronunțării Deciziei nr. 87 din 23 februarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 311 din 22 aprilie 2016, paragrafele 15—20, făcând trimitere la jurisprudența în materie referitoare la dispozițiile din Codul de procedură penală din 1968, instanța de contencios constituțional a statuat că nicio normă constituțională nu impune gratuitatea actului de justiție. Prin urmare, cheltuielile judiciare ocazionate în procesul penal, avansate de stat, trebuie suportate de partea vinovată pentru provocarea acelor cheltuieli. În cazurile referitoare la declararea apelului ori recursului sau al introducerii oricărei alte cereri, în procesul penal, cheltuielile judiciare avansate de stat sunt suportate de persoana căreia i s-a respins ori care și-a retras apelul, recursul sau cererea și nu împiedică părțile interesate să se adreseze justiției și să se prevaleze, fără nicio îngrădire, de toate garanțiile care caracterizează dreptul la un proces echitabil, reglementat de dispozițiile constituționale ale art. 21. Mai mult, dispozițiile legale criticate reprezintă norme de procedură a căror reglementare este de competența exclusivă a legiuitorului, care poate institui, în considerarea unor situații deosebite, reguli speciale de procedură, conform art. 126 alin. (2) din Constituție.

19. De asemenea, prin Decizia nr. 254 din 23 aprilie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 445 din 4 iunie 2019, Curtea a reținut, în esență, că determinarea cheltuielilor se realizează potrivit prevederilor art. 272—275 din Codul de procedură penală, conform unor criterii legale, cu caracter obiectiv, reglementate pentru fiecare categorie de astfel de cheltuieli, care exclud aprecierea subiectivă a instanței de judecată. Astfel, în calculul cheltuielilor judiciare, instanțele judecătorești determină cheltuielile avansate de stat și cele făcute de părți și de alți subiecți procesuali. Aceste categorii de cheltuieli însumează subcategoriile determinate de particularitățile fiecărei cauze penale. Valoarea acestora este atestată prin documente justificative sau este determinată numeric pe baza unor criterii legale, cum sunt ordinele și normele metodologice de stabilire a onorariilor convenite experților sau interpreților.

20. Deoarece până în prezent nu au intervenit elemente noi, de natură să determine schimbarea acestei jurisprudențe, considerentele și soluția care au fundamentat deciziile mai sus menționate își păstrează valabilitatea în privința prezentei excepții de neconstituționalitate unde, așa cum s-a reținut mai sus, este invocată aplicabilitatea unor dispoziții constituționale care nu sunt incidente în cauză.

21. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Mircea Enache în Dosarul nr. 487/32/2017/a1 al Curții de Apel Bacău — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie și constată că dispozițiile art. 275 alin. (2) și alin. (5) din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Curții de Apel Bacău — Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 21 noiembrie 2019.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Prim-magistrat-asistent,

Marieta Safta

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

ORDIN

pentru constituirea grupului de lucru privind elaborarea Normelor metodologice de aplicare a art. III din Legea nr. 221/2019 de modificare și completare a Legii educației naționale nr. 1/2011

În temeiul prevederilor art. 7 alin. (1¹), art. 56¹, art. 94 alin. (2) lit. a) și h) și ale pct. 6¹ din anexa la Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare,

în conformitate cu art. 8 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 68/2019 privind stabilirea unor măsuri la nivelul administrației publice centrale și pentru modificarea și completarea unor acte normative,

în baza art. 12 alin. (3) din Hotărârea Guvernului nr. 26/2017*) privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației Naționale, cu modificările și completările ulterioare,

ministrul educației și cercetării emite prezentul ordin.

Art. 1. — Se aprobă constituirea grupului de lucru privind elaborarea Normelor metodologice de aplicare a art. III din Legea nr. 221/2019 de modificare și completare a Legii educației naționale nr. 1/2011 — Grup de lucru anti-bullying, prevăzut în anexa care face parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 2. — (1) Membrii grupului de lucru contribuie, conform domeniilor de competență, la elaborarea proiectului de act normativ.

(2) Proiectul de act normativ elaborat de grupul de lucru se supune dezbaterii publice și, ulterior, aprobării ministrului educației și cercetării.

Art. 3. — Membrii grupului de lucru duc la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

Art. 4. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Ministrul educației și cercetării,
Cristina Monica Anisie

București, 10 ianuarie 2020.
Nr. 3.019.

*) Hotărârea Guvernului nr. 26/2017 a fost abrogată prin Hotărârea Guvernului nr. 24/2020 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației și Cercetării.

ANEXĂ

GRUP DE LUCRU ANTI-BULLYING

Nr. crt.	Numele, prenumele	Instituția
1.	Bătrîna Oana Roxana — director	Școala Gimnazială Nr. 1 Hunedoara
2.	Visovan Loredana — profesor învățământ primar	Școala Gimnazială Nr. 1 Hunedoara
3.	Alin Grigore — președinte	Forumul Tinerilor din România
4.	Văduva Gratiela — sociolog	Serviciul de Analiză și Prevenire a Criminalității din Poliția Capitalei
5.	Sintea Lucica — profesor	Asociația Culturală Astra Dobrogeană
6.	Pânișoară Ion-Ovidiu — prof. dr.	Departamentul de Formare a Profesorilor, Universitatea din București
7.	Constantin Marius — președinte	Global Network for Democracy and Human Rights GNDHR Romania
8.	Șandor Veronica — profesor	Școala Gimnazială Teleki Domokos, județul Mureș
9.	Codreș Adina Mihaela — psiholog clinician	Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție (ANDPDCA)
10.	Ciorba Mihai — director	Școala Gimnazială Gáspár András, Bihor
11.	Dr. Györbió Nóra Alice — prof. dr.	Conferința Tinerilor Maghiari din România
12.	Csorba Mihály — prof. drd.	Conferința Tinerilor Maghiari din România
13.	Păcurar Bianca — prof.	Teach for Romania
14.	Vasile Valentina — prof. univ. dr.	Institutul de Economie Națională — Academia Română
15.	Neacșu Dragoș Constantin — membru	Federația Sindicatelor din Educație „Spiru Haret” (FSE)
16.	Rosz Andrei — președintele comitetului elevilor	Liceul Teoretic Ioan Pascu, Codlea
17.	Simona Maria Stanescu — cercetător științific, dr.	Institutul de Cercetare a Calității Vieții, INCE, Academia Română
18.	Gabriela Neagu — cercetător științific, dr.	Institutul de Cercetare a Calității Vieții, INCE, Academia Română
19.	Cristina Tomescu — cercetător științific, dr.	Institutul de Cercetare a Calității Vieții, INCE, Academia Română

Nr. crt.	Numele, prenumele	Instituția
20.	Dragoș Iliescu — conf. univ. dr.	Colegiul Psihologilor din România
21.	Florinda Tinella Golu — conf. univ. dr.	Colegiul Psihologilor din România
22.	Pop Andrei — deputat	PSD Ialomița
23.	Popescu Diana — dr. în economie	Grupul civic <i>Părinții cer schimbare</i>
24.	Pascu Eugenia — director	Școala Gimnazială <i>Lascaș Catargiu</i> , Craiova
25.	Borbe Laura — specialist educațional	Fundația <i>Noi Orizonturi</i>
26.	Căcău Leș Crina Violeta — profesor documentarist	Liceul Tehnologic <i>Anghel Saligny</i> , Turț, județul Satu Mare
27.	Atanasiu Corina — președinte	Federația Părinților și Aparținătorilor Legali din România
28.	Elemér Lemhényi — inspector pentru limba maghiară	ISJ Brașov
29.	Sandru Ioana — profesor consilier	Centrul Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională (CMBRAE)
30.	Albert Nicoleta Larisa — psiholog	Asociația <i>Proacta Edu</i>
31.	Mincu Viorica — director	Școala Gimnazială <i>Ion Ionescu</i> — comuna Valea Călugărească, județul Prahova
32.	Rusu Marius — psiholog	Organizația <i>Salvați Copiii</i> — România
33.	Vild Theodora — profesor metodist	Casa Corpului Didactic — Ialomița
34.	Popescu Monica	Itsy fm Bitsy
35.	Prof. dr. Maria-Magdalena Dorcioman — psiholog	Colegiul Național <i>Dinicu Golescu</i>
36.	Horumba Mirela — psiholog	Itsy fm Bitsy
37.	Gabriela Maalouf — psiholog drd.	Itsy fm Bitsy
38.	Roman George — director de programe	Organizația <i>Salvați Copiii</i> — România
39.	Pop Silvia — prof.	Școala <i>N. Bălcescu</i> Baia Mare
40.	Duminică Delia — conf. univ. dr.	Universitatea din Pitești
41.	Pop Petronica — consilier școlar	CJRAE Cluj
42.	Simona Mihaiu — lect. univ. dr.	Facultatea de Științe Sociale, Universitatea din Craiova
43.	Valeria Ecaterina Purcia — director	CJRAE Sibiu
44.	Iacoblev Liuba — membru	AUTISM ROMANIA Asociația <i>Părinților Copiilor cu Autism</i>
45.	Șerban Georgeta — profesor învățământ primar	Școala Gimnazială <i>Tudor Arghezi</i> — București
46.	Dorcioman Maria-Magdalena — prof. dr.	Colegiul Național <i>Dinicu Golescu</i>
47.	Eugenia Pascu — prof. itinerant	Școala Gimnazială Specială <i>Sf. Mina</i> , Craiova
48.	Ciff Simona — dr. științele educației	Asociația <i>Adventure Life</i>
49.	Berindei Adriana	
50.	Talmazan Andreea — psihoterapeut	Asociația <i>Necuvinte</i>
51.	Nicula Florentina Cristina — director	CJRAE Vâlcea
52.	Cozma Rodica — director	CJRAE Ilfov
53.	Anușcă-Popa Anca-Corina — director	Școala Gimnazială <i>Mihail Sadoveanu</i> , Vaslui
54.	Iulian Cristache — președinte	Federația Națională a Asociațiilor de Părinți — Învățământ Preuniversitar (FNAP — IP)
55.	Renate Weber	Avocatul Poporului
56.	Anca Denisa-Petrache — director	Ministerul Educației și Cercetării
57.	Corina Ceamă — inspector general	Ministerul Educației și Cercetării
58.	Irina Horga — cercetător științific	Institutul de Științe ale Educației
59.	Livia Nichitescu — inspector	Ministerul Educației și Cercetării
60.	Livia Neculai — inspector	Ministerul Educației și Cercetării
61.	Cristina Marin — inspector	Ministerul Educației și Cercetării
62.	Eugen Stoica — inspector general	Ministerul Educației și Cercetării
63.	Sorin Giurumescu — inspector general	Ministerul Educației și Cercetării

ACTE ALE CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUICURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A PATRA**HOTĂRÂREA**

din 23 iulie 2019

în Cauza Tău împotriva României(Cererea nr. 56.280/07)
Strasbourg

Prezenta hotărâre este definitivă, dar poate suferi modificări de formă.

În Cauza Tău împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-un comitet compus din: Paulo Pinto de Albuquerque, președinte, Iulia Antoanella Motoc, Marko Bošnjak, judecători, și Andrea Tamietti, grefier adjunct de secție, după ce a deliberat în camera de consiliu, la 4 septembrie 2018 și la 2 iulie 2019, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află Cererea nr. 56.280/07 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, domnul Ioan Tău („reclamantul”), a sesizat Curtea la 12 decembrie 2007, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Reclamantul a fost reprezentat de domnul R.L. Chiriță, avocat în Cluj-Napoca. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna C. Brumar, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamantul a susținut că procesul penal îndreptat împotriva sa, pentru acuzații de trafic de droguri, a încălcat dreptul său la un proces echitabil în temeiul art. 6 §1 și §3 lit. c) și d) din Convenție. În temeiul art. 5 §1 din Convenție, acesta s-a plâns, de asemenea, că a fost privat de libertate în mod nelegal în perioada 3—10 iulie 2007, deși judecătoria de sector competentă din București dispusese la 3 iulie 2007 punerea sa în libertate.

4. La 25 octombrie 2012, cererea a fost comunicată Guvernului.

ÎN FAPT**I. Circumstanțele cauzei**

5. Reclamantul s-a născut în 1944 și locuiește în Cluj-Napoca.

1. Contextul procesului penal

6. Reclamantul a fost arestat și cercetat în cadrul unor procese penale privind cinci rețele internaționale de trafic de droguri. Procesele au fost prezentate pe larg de mass-media deoarece vizau unul dintre cele mai importante cazuri de trafic de droguri cercetate de autoritățile române la acea vreme.

7. La 7 iulie 2003, F.D. și P.A. au fost audiați de poliție și procuror. Ambii au declarat că reclamantul era implicat în traficul de droguri.

8. Potrivit reclamantului, parchetul a explorat posibilitatea de a ajunge la un acord în baza căruia acuzatul urma să dea declarații cu privire la alte persoane implicate în traficul de droguri în schimbul reducerii pedepsei. Acesta a sugerat că un astfel de acord fusese încheiat cu F.D. și P.M. (fosta soție a acuzatului P.A.) care nu au fost trimiși în judecată, deși au recunoscut că au transportat droguri în mai multe situații.

2. Reținerea și arestarea preventivă a reclamantului

9. La 14 iulie 2003, în jurul orei 00:30 p.m., doi ofițeri de poliție l-au reținut pe reclamant și l-au transportat la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție din București.

10. Potrivit reclamantului, procurorul i-a luat primele declarații în prezența lui G.S.C., avocat desemnat din oficiu, care îi asista și pe alți doi coaccuzați, P.A. și F.D. Reclamantul a negat orice implicare în traficul de droguri. Reclamantul a continuat să nege acuzațiile pe întreaga durată a procedurii.

11. În jurul orei 1:30 a.m., procurorul a emis împotriva reclamantului un mandat de arestare pe o durată de 3 zile.

12. A doua zi, reclamantul a fost adus la Înalta Curte de Casație și Justiție pentru examinarea propunerii parchetului de arestare preventivă. Acesta susține că a fost asistat de același avocat desemnat din oficiu, în pofida faptului că a insistat să fie asistat de un avocat ales de el.

13. Reclamantul a afirmat că a depus plângere la procuror și apoi la judecători cu privire la faptul că nu putea fi asistat de un avocat ales și că, în schimb, fusese asistat de un avocat desemnat din oficiu, care îi asistase și pe coaccuzații P.A. și F.D. Cu toate acestea, dosarul penal nu conține nicio urmă a vreunei asemenea plângeri.

14. Potrivit înscrisurilor depuse de reclamant, la 15 iulie 2003 a angajat un avocat care profesază în Cluj-Napoca.

15. La 29 iulie 2003, reclamantul, în prezența avocatului său, a fost confruntat cu F.D. Potrivit procesului-verbal, acesta din urmă a declarat că auzise de la P.A. despre implicarea reclamantului în ambalarea și ascunderea drogurilor, dar că nu îl văzuse niciodată efectuând asemenea activități.

16. Arestarea preventivă a reclamantului a fost prelungită succesiv de Tribunalul București prin încheieri. Reclamantul s-a prezentat la termenele de judecată asistat de avocatul ales.

3. Procedura pe fondul cauzei

17. La 25 septembrie 2003, procurorul a emis un rechizitoriu în privința a 26 de acuzați, inclusiv reclamantul, iar cauza a fost înregistrată la Tribunalul București în ziua următoare. F.D. și P.M. nu au fost trimiși în judecată, deși își recunoscuseră implicarea în traficul de droguri.

18. Coacculpatul P.A. a fost audiat la 7 februarie 2005 de instanța de fond. Acesta a declarat, printre altele, că reclamantul l-a ajutat la ambalarea drogurilor. A mai declarat că reclamantul era prietenul său din 1994 și că prestase servicii pentru societatea sa farmaceutică în perioada 1999—2001 în baza unui contract.

19. La 9 septembrie 2005, I.I., investigator sub acoperire, a dat declarație în fața instanței. I s-a solicitat să menționeze membrii rețelei de trafic de droguri și rolul jucat de fiecare dintre ei. Acesta nu a menționat nimic despre reclamant, deși, în declarația inițială, dată în fața procurorului la 9 iunie 2003, a precizat că multe din transporturile de droguri au pornit de la

domiciliul reclamantului. Și-a încheiat mărturia afirmând că „nu au existat alte persoane implicate în traficul de droguri”. Judecătorul nu i-a pus întrebări suplimentare care să clarifice rolul jucat de reclamant în rețeaua de traficanți de droguri.

20. La 29 septembrie 2005, cercetarea judecătorească a fost încheiată și avocații inculpaților și inculpații înșiși au pus concluzii pe fondul cauzei; pronunțarea hotărârii în primă instanță a fost amânată pentru 4 octombrie 2005.

21. Printr-o Sentință din 4 octombrie 2005, Tribunalul București l-a găsit vinovat pe reclamant și l-a condamnat la 16 ani de închisoare. A fost găsit vinovat pentru complicitate la trafic internațional de droguri, prin facilitarea transportului de droguri.

22. Condamnarea s-a bazat pe declarațiile investigatorului sub acoperire I.I., ale coinelupatului P.A. și ale martorului F.D. Acesta din urmă nu a depus mărturie în fața instanței. Prin urmare, instanța s-a bazat pe declarațiile date de martor în faza de urmărire penală, care îl acuzau pe reclamant.

23. Partea relevantă din sentință are următorul conținut [traducere neoficială]:

„Drogurile transportate de P.A., P.M. și F.D. au fost ambalate la domiciliul lui T.I. [reclamantul]. Acest aspect a fost dezvăluit de inculpatul P.A. și martorul F.D. Acesta din urmă a declarat, în timpul confruntării cu inculpatul T.I., că fusese trimis de P.A. la domiciliul lui T.I. pentru a înapoia materialul special folosit pentru ambalarea drogurilor, precum și un dispozitiv folosit pentru lipirea foliei de plastic; ambele i-au fost înmânate de inculpatul T.I.

Participarea inculpatului T.I. la ambalarea și marcarea drogurilor pe tot parcursul anului 2002 este confirmată de coinelupatul P.A., martorul F.D. și investigatorul sub acoperire I.I.”

24. Reclamantul a declarat apel împotriva sentinței de condamnare. A contestat participarea sa la infracțiune și a criticat modul în care instanța de fond a stabilit faptele relevante. În special, a susținut că instanța de fond și-a întemeiat în principal sentința pe declarațiile date de coinelupat în fața procurorului. A subliniat că I.I. și-a schimbat declarația în fața instanței și că nu a putut să îl confrunte pe F.D. în ședință publică, în pofida cererilor sale repetate.

25. La 7 iunie 2006, Curtea de Apel București a casat sentința în privința reclamantului și i-a redus pedeapsa la 8 ani de închisoare pe motiv că acesta fusese complice, nu avea cazier judiciar și avea vârsta mai mare de 60 de ani. Curtea de apel a hotărât că reclamantul nu făcuse decât să sprijine activitățile grupării de traficanți, ajutând la ambalarea drogurilor care trebuiau transportate și depozitându-le la domiciliul său, permițând ulterior colectarea lor de către alți membri ai rețelei. Instanța nu a făcut nicio referire la criticile reclamantului privind imposibilitatea de a-l confrunta pe F.D. în ședință publică.

26. La 14 iunie 2007, Înalta Curte de Casație și Justiție a respins recursul declarat de reclamant. Instanța a menținut Sentința din 7 iunie 2006, aprobând motivarea curții de apel. Instanța a concluzionat statuând că susținerile reclamantului potrivit cărora nu a săvârșit nicio infracțiune legată de traficul de droguri a fost contrazisă de declarațiile martorului F.D., ale coinelupatului P.A. și ale investigatorului sub acoperire I.I.

27. Prin Încheierea din 3 iulie 2007, judecătoria de sector competentă din București a dispus liberarea condiționată a reclamantului. Acesta a fost pus în libertate la 10 iulie 2007.

II. Dreptul și practica interne relevante

28. Dreptul și practica interne relevante cu privire la privarea de libertate în mod nelegal sunt prezentate în *Dragomir împotriva României* (dec.), nr. 59.064/11, pct. 9—14, 3 iunie 2014.

29. Extrase din dispozițiile relevante privind audierea martorilor sunt descrise în *Bobesș împotriva României*, nr. 29.752/05, pct. 22—24, 9 iulie 2013.

ÎN DREPT

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 §1 și §3 din Convenție

30. Reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 6 §1 și §3 lit. c) și d) din Convenție, de o serie de încălcări ale garanțiilor unui proces echitabil. În special, s-a plâns de faptul că primele două dăți când a fost audiat a fost asistat de un avocat desemnat din oficiu, care în același timp îi asista și pe coinelupatii F.D. și P.A., în pofida faptului că solicitase să fie asistat de un avocat ales. Reclamantul a susținut, de asemenea, că nu i s-a dat posibilitatea confruntării, în ședință publică, a martorului F.D., ale cărui declarații au stat la baza condamnării sale.

31. Art. 6 din Convenție conține următoarele dispoziții relevante:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. [...]

3. Orice acuzat are, în special, dreptul: [...]

c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;

d) să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării; [...].”

A. Cu privire la admisibilitate

32. Curtea constată că aceste capete de cerere nu sunt vădit nefondte în sensul art. 35 §3 lit. a) din Convenție. De asemenea, constată că acestea nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie să fie declarate admisibile.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

(a) Guvernul

33. Guvernul a susținut că reclamantului nu i-a fost refuzat dreptul de a alege un avocat în cursul primelor două sesiuni de audiere. Mai mult, reprezentarea juridică asigurată de avocatul desemnat din oficiu fusese concretă și eficientă. Guvernul a admis că avocatul G.S.C., care l-a asistat pe reclamant la 14 și 15 iulie 2003, anterior îi asistasese pe coinelupatii P.A. și F.D. Cu toate acestea, a susținut că P.A. a ales un nou avocat la 15 iulie 2003, iar F.D., care l-a ales pe G.S.C. la 27 mai 2003, nu avusese interese concurente cu reclamantul până la 29 iulie 2003, când au fost confrunțați.

34. Referitor la capătul de cerere al reclamantului, potrivit căruia el și avocatul său nu avuseseră posibilitatea să pună întrebări tuturor martorilor ale căror declarații au stat la baza condamnării sale, Guvernul a susținut că, deși unii coinelupatii și martori au fost audiați în absența reclamantului în faza de urmărire penală, acesta a avut posibilitatea să le adreseze întrebări, în fața instanțelor, în prezența avocatului ales. Guvernul a susținut că, deși coinelupatul F.D. nu a fost audiat din nou în instanță în prezența reclamantului, acesta din urmă a avut posibilitatea de a-l confrunta în fața organelor de urmărire penală la 29 iulie 2003 (a se vedea *supra*, pct. 15). Martora P.M., care a dat declarații privind participarea fostului său soț la activități infracționale și privind identitatea complicilor acestuia, inclusiv reclamantul, a refuzat să se prezinte în fața instanței. Prin urmare, curtea de apel nu a luat în considerare declarațiile sale. În plus, condamnarea reclamantului nu a avut ca unic

temei declarațiile martorilor. Instanțele naționale și-au întemeiat hotărârile pe alte probe, precum probe strânse de la fața locului și înscrisuri. Acestea au făcut o apreciere globală a probelor depuse la dosar. Instanțele nu au luat în considerare o parte din declarațiile date de coînculpatul P.A., deoarece nu au putut fi coroborate cu alte probe.

(b) **Reclamantul**

35. Reclamantul a susținut că, în primele două rânduri când a fost audiat de procuror, i s-a refuzat asistența din partea avocatului ales, fiindu-i desemnat un avocat din oficiu care îi reprezenta deja pe doi coînculpați (F.D. și P.A.), care au dat declarații în defavoarea sa. O asemenea asistență juridică nu putea fi considerată eficientă.

36. Referitor la faptul că, într-o mare măsură, condamnarea sa s-a bazat pe declarațiile lui F.D., căruia nu a putut să îi pună întrebări și cu care nu a putut să fie confruntat în ședință publică, reclamantul a susținut că situația sa era similară cu cea a reclamantului din Cauza *Melnikov împotriva Rusiei* (14 ianuarie 2010, nr. 23.610/03). În plus, confruntarea sa cu F.D. în faza de urmărire penală fusese realizată de un organ de urmărire penală care nu îndeplinea cerințele de independență și imparțialitate specifice unui judecător.

37. Reclamantul, în concluzie, a precizat că, pe lângă declarațiile lui F.D., condamnarea sa s-a bazat pe declarațiile contradictorii ale martorului protejat I.I. și pe declarațiile unuia dintre coînculpați, P.A., care a avut un evident interes să îl implice în rețeaua infracțională.

2. **Motivarea Curții**

(a) **Asistența juridică acordată reclamantului în cursul primelor audieri**
[art. 6 §1 și §3 lit. c) din Convenție]

(i) **Principii generale**

38. Curtea reamintește că dreptul oricărei persoane acuzate de o infracțiune de a fi asistată efectiv de un avocat, desemnat din oficiu în caz de necesitate, astfel cum este garantat la art. 6 §3 lit. c), reprezintă una dintre caracteristicile fundamentale ale procesului echitabil [a se vedea *Salduz împotriva Turciei* (MC), nr. 36.391/02, pct. 51, CEDO 2008; *Dvorski împotriva Croației* (MC), nr. 25.703/11, pct. 76, CEDO 2015]. Accesul prompt la un avocat constituie o contrapondere importantă pentru vulnerabilitatea suspectilor reținuți de poliție, oferă o garanție fundamentală împotriva constrângerii și relexelor tratamente aplicate suspectilor de către poliție și contribuie la prevenirea erorilor judiciare și la îndeplinirea scopurilor art. 6, în special egalitatea armelor între acuzat și organele de cercetare sau de urmărire penală [a se vedea *Salduz*, citată anterior, pct. 53—54, și *Ibrahim și alții împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 50.541/08 și alte 3, pct. 255, CEDO 2016].

39. Art. 6 §3 lit. c) nu asigură un drept autonom, ci trebuie să fie citit și interpretat prin prisma mai amplei cerințe privind caracterul echitabil al procesului penal, privit în ansamblu, astfel cum este garantat de art. 6 §1 din Convenție. În special, respectarea cerințelor unui proces echitabil se examinează de la caz la caz, având în vedere mersul procedurii în ansamblu, nu pe baza examinării izolate a unui anumit aspect sau a unui anumit incident, cu toate că nu este exclus ca un anumit factor să fie atât de decisiv astfel încât să permită stabilirea caracterului echitabil al procesului într-o fază incipientă a procedurii (a se vedea *Ibrahim și alții*, citată anterior, pct. 250 și 251). Art. 6 §3 lit. c) lasă statelor contractante libertatea să aleagă mijloacele pentru a se asigura că acesta este garantat în sistemele lor judiciare, sarcina Curții fiind doar de a stabili dacă metoda pe care au ales-o este conformă cu cerințele unui proces echitabil [a se vedea *Simeonovi împotriva Bulgariei* (MC), nr. 21.980/04, pct. 113, CEDO 2017 (extrase), și *Salduz*, citată anterior, pct. 51].

40. Pentru început, Curtea subliniază că faza de urmărire penală poate prezenta o importanță deosebită pentru pregătirea procesului penal, întrucât probele obținute în această fază determină cadrul în care infracțiunea imputată va fi examinată în cursul procesului (a se vedea *Salduz*, citată anterior, pct. 54). De asemenea, subliniază faptul că unei persoane acuzate de o infracțiune ar trebui să i se dea posibilitatea, încă din această fază, să recurgă la un apărător ales (a se vedea *Dvorski*, citată anterior, pct. 108; a se vedea, de asemenea, *Martin împotriva Estoniei*, nr. 35.985/09, pct. 90 și 93, 30 mai 2013).

(ii) **Aplicarea principiilor sus-menționate în prezenta cauză**

41. Prezenta cauză are ca obiect o situație în care reclamantul a beneficiat de acces la un avocat încă de la prima sa audiere, însă — potrivit plângerii sale — nu la un avocat ales de el. În plus, avocatul desemnat din oficiu al reclamantului îi reprezenta deja pe doi coînculpați, P.A. și F.D., ale căror interese erau în conflict cu ale sale (a se vedea *supra*, pct. 10).

42. Părțile nu sunt de acord cu privire la chestiunea dacă reclamantul a solicitat să fie asistat de un avocat ales în cursul primelor două sesiuni de audiere, respectiv la 14 și 15 iulie 2003.

43. În acest sens, Curtea observă că nu există nicio probă la dosar care să coroboreze susținerile reclamantului că ar fi cerut să fie asistat de un avocat ales și că cererea sa ar fi fost ignorată (a se vedea *supra*, pct. 13). Prin urmare, Curtea respinge capătul de cerere al reclamantului potrivit căruia ar fi fost împiedicat să fie reprezentat de un avocat ales la oricare din primele două audieri.

44. Reclamantul se plânge și de faptul că avocatul din oficiu care îi fusese desemnat în cursul primelor două audieri îi reprezenta deja pe alți doi suspecti, care au dat declarații în defavoarea sa. În opinia sa, o asemenea asistență juridică nu putea fi considerată eficientă. Prin urmare, Curtea va încerca să stabilească dacă această circumstanță specifică a afectat caracterul eficient al asistenței juridice acordate reclamantului.

45. În această privință, Curtea reiterează că un stat nu poate fi tras la răspundere pentru fiecare deficiență din partea unui avocat desemnat în vederea asigurării asistenței juridice. Autoritățile naționale sunt obligate să intervină doar atunci când faptul că un apărător desemnat din oficiu nu asigură o reprezentare eficientă este evident sau le este adus la cunoștință pe altă cale (a se vedea *Czekalla împotriva Portugaliei*, nr. 38.830/97, pct. 60, CEDO 2002-VIII; *Pavlenko împotriva Rusiei*, nr. 42.371/02, pct. 99, 1 aprilie 2010; *Mihai Moldoveanu împotriva României*, nr. 4.238/03, pct. 73—75, 19 iunie 2012, și *Janyr împotriva Republicii Cehe*, nr. 42.937/08, pct. 68, 31 octombrie 2013).

46. În unele cauze, reclamantii au formulat o anumită plângere privind comportamentul avocatului lor desemnat de instanță, de exemplu, în *Jemeljanovs împotriva Letoniei* (6 octombrie 2016, nr. 37.364/05) și *Gabrielyan împotriva Armeniei* (10 aprilie 2012, nr. 8.088/05), în care reclamantii s-au plâns că avocatul desemnat de instanță a fost pasiv sau într-un fel sau altul nu le-a apărat cauza în mod corespunzător. Cu toate acestea, chiar și în absența unei plângeri din partea unui reclamant, autoritățile naționale nu sunt exonerate de obligația de a garanta acuzatului o asistență juridică eficientă (a se vedea *Mihai Moldoveanu*, citată anterior, pct. 75).

47. Curtea constată că în prezenta cauză reclamantul, asistat de un avocat ales după 15 iulie 2003 (a se vedea *supra*, pct. 14), a participat activ la toate fazele procesului penal. Totuși, acesta, în nicio fază a procesului penal în fața instanțelor naționale, nu a formulat vreo plângere cu privire la caracterul eficient al asistenței juridice asigurate de avocatul desemnat din oficiu pe motiv că acesta din urmă îi asistase pe coînculpații cu care se afla în conflict de interese.

48. În plus, Curtea nu observă nicio neregulă în modul în care reclamantul a fost reprezentat de avocatul desemnat din oficiu în cursul primelor două audieri. Curtea acordă o importanță decisivă faptului că, în acea perioadă, de la reclamant nu s-a obținut nicio mărturie care să poată fi folosită împotriva sa și să fie depusă la dosar. În acest sens, Curtea observă că în primele două declarații, din 14 și, respectiv, 15 iulie 2003, date în absența unui avocat ales, reclamantul nu a recunoscut săvârșirea niciunei infracțiuni (a se vedea *supra*, pct. 10). De asemenea, reclamantul nu a susținut în mod personal, în fața Curții, că instanțele naționale dispuneau de probe prezentate în acea perioadă și folosite la proces pentru a se obține condamnarea sa (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Simeonovi*, citată anterior, pct. 136).

49. În lumina acestor constatări, Curtea consideră că, în ansamblu, caracterul echitabil al procesului penal îndreptat împotriva reclamantului nu a fost iremediabil prejudiciat de faptul că la primele două audieri acesta a fost asistat de un avocat desemnat din oficiu care, în același timp, îi asistase pe alți doi coinculpați.

50. În consecință, nu a fost încălcat art. 6 §1 coroborat cu art. 6 §3 lit. c) din Convenție.

(b) **Folosirea declarațiilor neverificate ale martorilor ca temei pentru condamnarea reclamantului [art. 6 §1 și §3 lit. d) din Convenție]**

(i) *Principii generale*

51. Curtea reiterează faptul că garanțiile de la art. 6 §3 lit. d) reprezintă aspecte specifice ale dreptului la un proces echitabil prevăzut la §1 din această dispoziție, care trebuie să fie luate în considerare în cadrul oricărei aprecieri a caracterului echitabil al procesului. Conform jurisprudenței Curții, folosirea ca probe a unor declarații obținute în fazele de cercetare penală și cercetare judecătorească nu contravine, în sine, dispozițiilor citate anterior, cu condiția să fi fost respectat dreptul la apărare (a se vedea *Saïdi împotriva Franței*, 20 septembrie 1993, pct. 43, seria A, nr. 261-C). În principiu, aceste norme impun ca inculpatului să i se acorde o ocazie adecvată și corespunzătoare de a contesta și interoga un martor al acuzării, fie atunci când acesta face declarații, fie într-o etapă ulterioară a procesului [a se vedea *Al-Khawaja și Tahery împotriva Regatului Unit (MC)*, nr. 26.766/05 și 22.228/06, pct. 118, CEDO 2011].

52. În *Al-Khawaja și Tahery* (citată anterior, pct. 119—147), Marea Cameră a clarificat principiile care trebuie aplicate atunci când un martor nu participă la un proces public. Aceste principii pot fi rezumate după cum urmează (a se vedea, de asemenea, *Boyets împotriva Ucrainei*, nr. 20.963/08, pct. 75, 30 ianuarie 2018):

i) Curtea ar trebui să examineze mai întâi întrebarea preliminară dacă a existat un motiv întemeiat pentru a admite declarația unui martor absent, având în vedere că martorii ar trebui, ca regulă generală, să dea declarații în cursul procesului și că ar trebui depuse toate eforturile rezonabile pentru a asigura prezența acestora;

ii) motivele tipice pentru a nu se înfățișa sunt, precum în Cauza *Al-Khawaja și Tahery* (citată anterior), decesul martorului sau teama de represalii. Există însă și alte motive întemeiate pentru care un martor nu poate participa la proces;

iii) în cazul în care un martor nu a fost audiat într-o fază anterioară a procesului, admiterea unei declarații a martorului în locul declarației date personal la proces trebuie să fie o măsură de ultimă instanță;

iv) admiterea ca probă a declarațiilor unor martori absenți are ca rezultat un potențial dezavantaj pentru inculpat, care, în principiu, în cadrul unui proces penal ar trebui să aibă

posibilitatea efectivă de a contesta probele în defavoarea sa. În special, acesta ar trebui să aibă posibilitatea de a verifica veracitatea și fiabilitatea declarațiilor date de martori, prin examinarea orală a acestora în prezența lui, fie în momentul în care martorul dă declarația, fie într-o fază ulterioară a procesului;

v) în conformitate cu regula „temei unic sau decisiv”, în cazul în care condamnarea unui inculpat are ca temei unic sau principal declarații date de martori cărora inculpatul nu poate să le pună întrebări în nicio fază a procesului, dreptul lui la apărare este restrâns în mod nejustificat;

vi) în acest context, termenul „decisiv(ă)” trebuie interpretat într-un sens strâns, ca desemnând o probă de asemenea relevantă sau importantă încât este în măsură să determine soluția cauzei. În cazul în care declarația neverificată dată de un martor se coroborează cu alte mijloace de probă coroborante, aprecierea caracterului său decisiv depinde de forța probatorie a celorlalte mijloace de probă: cu cât aceasta va fi mai mare, cu atât mai puțin declarația dată de martorul absent va putea fi considerată decisivă;

vii) cu toate acestea, întrucât art. 6 §3 din Convenție ar trebui interpretat în contextul unei examinări globale a caracterului echitabil al procesului, regula „temei unic sau decisiv” nu ar trebui să se aplice în mod rigid;

viii) atunci când o declarație mijlocită reprezintă proba unică sau decisivă împotriva inculpatului, admiterea sa ca mijloc de probă nu implică automat încălcarea art. 6 §1. În același timp, atunci când o condamnare are ca temei unic sau decisiv declarațiile unor martori absenți, Curtea trebuie să supună procedura celei mai riguroase examinări. Din cauza riscurilor inerente admiterii probelor de acest tip, ar reprezenta un factor important de luat în considerare un factor care necesită măsuri suficiente de contrabalansare, inclusiv garanții procedurale solide. Întrebarea care se pune în fiecare dintre cauze este dacă există suficiente măsuri de contrabalansare, inclusiv măsuri care dau posibilitatea realizării unei aprecieri corecte și echitabile a fiabilității probei respective. Astfel ar fi posibil ca o condamnare să se bazeze pe o astfel de probă numai dacă aceasta este suficient de fiabilă ținând seama de importanța ei în cauză.

53. Aceste principii au fost clarificate în *Schatschaschwili împotriva Germaniei* [(MC), nr. 9.154/10, pct. 110—131, CEDO 2015], în care Marea Cameră a confirmat că lipsa unui motiv întemeiat pentru ca un martor să nu se înfățișeze nu poate fi hotărâtor, în sine, pentru lipsa caracterului echitabil al unui proces, deși a rămas un factor foarte important care trebuie pus în balanță în momentul evaluării caracterului echitabil în ansamblu și unul care ar putea înclina balanța în favoarea constatării unei încălcări a art. 6 §1 și §3 lit. d). În plus, având în vedere că preocuparea sa principală era aceea de a stabili dacă procesul a fost echitabil în ansamblu, Curtea ar trebui să verifice nu doar existența unui număr suficient de măsuri de contrabalansare în cauzele în care declarația martorului absent a fost temeiul unic sau decisiv pentru condamnarea reclamantului, ci și în cauzele în care aceasta a considerat că nu este clar dacă proba respectivă a fost unică sau decisivă, dar, cu toate acestea, a fost convinsă că avea o pondere mare și admiterea sa ar fi dezavantajat apărarea. Amploarea măsurilor de contrabalansare necesare pentru ca un proces să fie considerat echitabil ar depinde de ponderea declarației martorului absent. Cu cât este mai importantă declarația respectivă, cu atât mai mare este importanța măsurilor de contrabalansare pentru ca procesul în ansamblu să fie considerat echitabil (a se vedea, de asemenea, *Boyets*, citată anterior, pct. 76, și *Valdhuber împotriva României*, nr. 70.792/10, pct. 45, 27 iunie 2017).

(ii) *Aplicarea principiilor sus-menționate în prezenta cauză*

(α) Cu privire la existența unui motiv întemeiat pentru ca martorul F.D. să nu se înfățișeze la proces

54. Întrebarea preliminară pe care trebuie să o analizeze Curtea este dacă a existat un motiv întemeiat pentru admiterea ca probă a declarației date de martorul F.D. în faza de urmărire penală, fără ascultarea acestuia în cursul procesului reclamantului.

55. În cauzele având ca obiect absența unui martor deoarece acesta sau aceasta era de negăsit, Curtea impune ca instanța de fond să fi făcut toate eforturile posibile pentru a asigura prezența martorului. Instanța trebuie să îl caute intens pe martor cu ajutorul autorităților naționale, inclusiv al poliției, și trebuie, de regulă, să recurgă la asistență juridică internațională în cazurile în care martorul are domiciliul în străinătate și sunt disponibile astfel de mecanisme. Acest lucru implică o examinare atentă de către instanțele naționale a motivelor oferite pentru imposibilitatea martorului de a se înfățișa la proces, având în vedere situația specifică a fiecărui martor (a se vedea *Schatschaschwili*, citată anterior, pct. 120—122).

56. Revenind la prezenta cauză, Curtea constată că, în pofida cererilor repetate ale reclamantului de a fi confruntat cu F.D., instanțele naționale nu au făcut niciun efort pentru a asigura prezența acestuia la proces și nici nu au motivat absența acestuia (a se vedea *supra*, pct. 20 și 25). În plus, nu există nicio probă care să arate că F.D. a fost chemat să dea depoziții în cadrul procesului reclamantului și că a refuzat pentru un motiv oarecare. Prin urmare, Curtea nu poate concluziona că a existat un motiv întemeiat pentru absența lui F.D. sau că instanța de fond a depus toate eforturile rezonabile pentru a asigura prezența lui F.D. la proces.

57. Însă lipsa unui motiv întemeiat pentru ca martorul F.D. să nu se înfățișeze la procesul reclamantului putea în sine să nu fie hotărâtoare pentru caracterul inechitabil al unui proces penal, deși este un factor foarte important ce trebuie pus în balanță în cadrul evaluării caracterului echitabil în ansamblu al unui proces.

(β) Cu privire la chestiunea dacă declarația martorului absent F.D. a fost „temeiul unic sau decisiv” pentru condamnarea reclamantului

58. Cu privire la a doua etapă a criteriului *Al-Khawaja*, respectiv chestiunea dacă depoziția unui martor absent a cărui declarație a fost admisă ca probă a fost temeiul unic sau decisiv pentru condamnarea inculpatului, Curtea observă că în hotărârile instanțelor naționale se menționa declarația făcută de martorul F.D. în faza de urmărire penală printre probele care susțineau vinovăția reclamantului fără nicio evaluare a chestiunii dacă condamnarea reclamantului era întemeiată în proporție decisivă pe declarația acestui martor (a se vedea *supra*, pct. 23). Prin urmare, Curtea trebuie să facă propria apreciere a ponderii depoziției date de martorul absent, având în vedere celelalte probe în defavoarea inculpatului disponibile (a se vedea *Schatschaschwili*, citată anterior, pct. 124 și 143; *Poletan și Azirovik împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, nr. 26.711/10, 32.786/10 și 34.278/10, pct. 88, 12 mai 2016).

59. În acest sens, Curtea constată că vinovăția reclamantului fusese stabilită pe baza declarației martorului F.D., a inculpatului P.A. și a investigatorului sub acoperire I.I. (a se vedea *supra*, pct. 22 și 26).

60. Având în vedere probele pe care s-a întemeiat condamnarea reclamantului pentru infracțiunea de trafic de droguri, Curtea consideră că, deși declarația martorului F.D. se poate să nu fi fost temeiul unic sau decisiv al condamnării reclamantului, este evident că aceasta a avut o pondere importantă în stabilirea vinovăției sale (a se vedea jurisprudența citată la pct. 53 *supra*).

(γ) Cu privire la existența „măsurilor de contrabalansare” suficiente pentru a compensa dezavantajele cu care s-a confruntat apărarea

61. În ultimul rând, Curtea va examina dacă au existat suficiente măsuri de contrabalansare, inclusiv măsuri care să permită să se efectueze o apreciere echitabilă și adecvată a fiabilității declarației martorului absent. Următoarele elemente sunt relevante în acest context: a) dacă instanța de fond a examinat cu precauție declarația neverificată a unui martor absent; b) dacă instanțele naționale au făcut o motivare detaliată; c) dacă există probe coroborante în susținerea declarațiilor neverificate ale martorului; d) dacă reclamantul sau apărătorul său a avut posibilitatea de a pune întrebări martorului în faza de urmărire penală; e) dacă apărarea a avut posibilitatea să pună propriile întrebări martorului în mod indirect în cursul procesului; f) dacă inculpatul a avut posibilitatea să prezinte propria versiune a evenimentelor și să pună la îndoială credibilitatea martorului absent (a se vedea *Schatschaschwili*, citată anterior, pct. 125—131).

62. Cu privire la administrarea de către instanțele naționale a declarației martorului absent F.D., Curtea constată că în hotărârile acestora nu există nicio mențiune că ar fi abordat, cu precauție deosebită, declarația sa din faza de urmărire penală. Hotărârile instanțelor nu conțin nicio menționare a faptului că erau conștiente de valoarea probatorie redusă a declarației neverificate a martorului (a se vedea, *a contrario*, *Brzuszczyński împotriva Poloniei*, nr. 23.789/09, pct. 85—86, 17 septembrie 2013; *Ben Moumen împotriva Italiei*, nr. 3.977/13, pct. 58, 23 iunie 2016). Dimpotrivă, declarația martorului neverificat a fost inclusă printre alte probe în susținerea vinovăției reclamantului, fără nicio apreciere a credibilității ei. Prin urmare, Curtea consideră că instanțele naționale au omis să examineze cu atenție fiabilitatea declarației martorului absent.

63. De asemenea, Curtea constată că condamnarea reclamantului s-a întemeiat, de asemenea, pe declarațiile investigatorului sub acoperire I.I. În această privință, Curtea observă că I.I. a dat declarații în defavoarea reclamantului doar în faza de urmărire penală. La audierea sa în fața instanței de fond, aceasta a făcut referire doar la activitatea infracțională desfășurată de celălalt inculpat. Deși aceasta nu a făcut nicio declarație în care să îl implice pe reclamant în traficul de droguri, nici judecătorul, nici procurorul nu i-au pus întrebări suplimentare pentru a clarifica rolul reclamantului în infracțiuni (a se vedea *supra*, pct. 19). Nu există nicio probă la dosar că aceasta a fost audiată din nou în fața instanțelor de apel.

64. În plus, contrar susținerilor Guvernului (a se vedea *supra*, pct. 34), declarațiile martorilor F.D. și I.I. nu erau susținute de nicio probă concretă. Nici organele de urmărire penală, nici instanțele nu au făcut trimitere la droguri găsite la domiciliul reclamantului, unde se susținea că reclamantul își desfășura activitățile ilegale de depozitare și ambalare a drogurilor. În acest sens, Curtea constată că autoritățile naționale nu au făcut trimitere la nicio percheziție efectuată la domiciliul reclamantului.

65. În ceea ce privește declarațiile date în ședință publică de P.A., inculpat (a se vedea *supra*, pct. 18), Curtea subliniază că poate fi necesară o cercetare mai aprofundată pentru aprecierea acestor declarații, întrucât situația în care se află complicității atunci când depun mărturie este diferită de cea a martorului obișnuiți. Aceștia depun mărturie în absența jurământului, adică fără afirmarea adevărului declarațiilor lor care i-ar putea face pasibili de pedeapsă pentru mărturie mincinoasă pentru că în mod intenționat au dat declarații false (a se vedea *Vladimir Romanov împotriva Rusiei*, nr. 41.461/02, pct. 102, 24 iulie 2008).

66. În ceea ce privește măsurile procedurale luate pentru a compensa lipsa posibilității de a pune întrebări martorului absent la proces, Curtea observă că o confruntare a avut loc între reclamant și martorul F.D. în cursul fazei de urmărire penală (a

se vedea *supra*, pct. 15). Cu toate acestea, în circumstanțele prezentei cauze, Curtea consideră că această confruntare într-o fază incipientă a procesului era insuficientă, de una singură, pentru a compensa lipsa posibilității oferite reclamantului de a pune direct, la proces, întrebări acestui martor. În plus, reclamantului nici măcar nu i s-a dat posibilitatea, în faza de judecată, să pună în mod indirect propriile întrebări martorului. În cele din urmă, deși reclamantul a putut să prezinte propria versiune asupra faptelor și să pună la îndoială credibilitatea declarației martorului absent, instanța de fond nu a reușit să aprecieze efectiv fiabilitatea acesteia (a se vedea *supra*, pct. 63). Prin urmare, nici acest element nu a fost contrabalansat.

(8) Concluzie

67. Având în vedere lipsa unui motiv întemeiat pentru ca martorul absent să nu se înfățișeze, insuficiența probelor suplimentare în defavoarea inculpatului și a garanțiilor procedurale care să contrabalanseze absența martorului F.D. din faza de judecată a procesului reclamantului, Curtea constată că procesul penal, privit în ansamblu, a devenit inechitabil prin admiterea ca probă a declarației date în faza de urmărire penală de martorul absent F.D.

68. În consecință, au fost încălcate art. 6 §1 și art. 6 §3 lit. d) din Convenție.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 5 §1 din Convenție

69. Invocând art. 5§1 din Convenție, reclamantul s-a plâns că a fost privat de libertate în mod nelegal în perioada 3–10 iulie 2007, deși instanța a dispus punerea sa în libertate în data de 3 iulie 2007. Reclamantul a invocat art. 5 §1 din Convenție, ale cărui dispoziții relevante prevăd următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

a) dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent;

[...]”.

1. Argumentele părților

70. Guvernul a susținut că reclamantul nu a epuizat căile de atac interne, întrucât nu a folosit căile de atac aflate la dispoziția sa pentru a solicita despăgubiri. Acesta a susținut că jurisprudența internă prevede căi de atac adecvate, efective și suficiente care puteau fi folosite, ca de exemplu acțiunea civilă în despăgubiri.

71. Guvernul a susținut că acele căi de atac erau disponibile atât în teorie, cât și în practică și i-ar fi fost accesibile reclamantului. Acesta a invocat art. 998—999 din vechiul Cod civil. A mai afirmat că există o jurisprudență consacrată, care confirmă tendința instanțelor naționale de a aplica direct dispozițiile relevante din Constituția României, precum și art. 5 din Convenție și normele Curții în cauzele în care o persoană a fost privată de libertate în mod nelegal de către autorități.

72. Reclamantul a contestat eficacitatea acelor căi de atac în cauza sa, având în vedere că jurisprudența națională arăta că majoritatea plângerilor de acest tip erau respinse ca inadmisibile.

2. Motivarea Curții

73. Curtea reamintește că obiectul regulii privind epuizarea căilor de atac interne este să permită autorităților naționale să soluționeze acuzațiile referitoare la încălcarea unui drept prevăzut de Convenție și, dacă este cazul, să acorde reparații înainte ca acele acuzații să fie înaintate Curții [a se vedea *Azinas împotriva Ciprului* (MC), nr. 56.679/00, pct. 38, CEDO 2004-III; și *Kudła împotriva Poloniei* (MC) nr. 30.210/96, pct. 152, CEDO 2000-XI].

74. Cu privire la faptele prezentei cauze, Curtea observă că reclamantul nu a depus plângere la instanțele interne privind privarea sa de libertate în mod nelegal.

75. Curtea mai observă că Guvernul a prezentat exemple din jurisprudența instanțelor naționale din care reiese că au fost admise diverse acțiuni în despăgubire pentru privarea de libertate în mod nelegal, acțiuni care au fost introduse de persoane aflate într-o situație similară cu cea a reclamantului. În plus, Curtea a constatat deja în cauzele *Dragomir* (citată anterior, pct. 24—31) și *Huțanu împotriva României* [(dec.), nr. 50.858/09, pct. 26—28, 3 februarie 2015] că părțile interesate avuseseră la dispoziție căi de atac eficiente pentru a se plânde de privarea de libertate în mod nelegal.

76. Pentru toate aceste motive, Curtea consideră că reclamantul ar fi trebuit să depună la autorități plângere privind privarea sa de libertate în mod nelegal.

Rezultatul că acest capăt de cerere trebuie respins în conformitate cu art. 35 §1 și §4 din Convenție pentru neepuizarea căilor de atac interne.

III. Cu privire la celelalte pretenzi încălcări ale Convenției

77. În fine, reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 3 din Convenție, de un caz de rele tratamente din data de 14 iulie 2003, iar în temeiul art. 8, de pretensele restrângeri aduse vizitelor membrilor familiei, precum și trimiterii și primirii corespondenței în perioada în care s-a aflat în arestul Inspectoratului de Poliție București. Curtea observă că aceste capete de cerere se referă la chestiuni care ar fi putut fi invocate în fața instanțelor naționale. Nefăcând acest lucru, reclamantul nu a epuizat toate căile de atac interne.

78. Reclamantul a mai formulat, în temeiul art. 5§1 din Convenție, o serie de capete de cerere privind reținerea sa și arestarea preventivă. Curtea constată că arestarea preventivă a reclamantului s-a încheiat odată cu adoptarea Hotărârii din 4 octombrie 2005, adică cu mai mult de 6 luni înainte de depunerea prezentei cereri la 12 decembrie 2007. Așadar, aceste capete de cerere au fost introduse tardiv.

IV. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

79. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

80. Reclamantul a solicitat 20.000 euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral.

81. Guvernul a considerat excesivă această sumă și a solicitat Curții să declare că simpla recunoaștere a unei încălcări a drepturilor reclamantului constituie în sine o reparație echitabilă.

82. Având în vedere toate circumstanțele prezentei cauze, Curtea admite că reclamantul a suferit un prejudiciu moral care nu poate fi reparat prin simpla constatare a unei încălcări. Pronunțând-se în echitate, Curtea îi acordă reclamantului, cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral, 2.400 EUR plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit.

B. Cheltuieli de judecată

83. Reclamantul nu a solicitat rambursarea cheltuielilor de judecată.

C. Dobânzi moratorii

84. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal, practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA:

1. declară admisibile capetele de cerere formulate în temeiul art. 6 din Convenție și inadmisibile celelalte capete de cerere;
2. hotărăște că nu au fost încălcate art. 6 §1 și art. 6 §3 lit. c) din Convenție;
3. hotărăște că au fost încălcate art. 6 §1 și art. 6 §3 lit. d) din Convenție;
4. hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni, suma de 2.400 EUR (două mii patru sute de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral, sumă care trebuie convertită în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

5. respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 23 iulie 2019, în temeiul art. 77 §2 și §3 din Regulamentul Curții.

PREȘEDINTE

PAULO PINTO DE ALBUQUERQUE

Grefier adjuncț,

Andrea Tamietti

★

RECTIFICĂRI

În cuprinsul Ordinului președintelui Agenției Naționale de Administrare Fiscală nr. 1.443/2019 privind procedurile de agreare și selecție a practicienilor în insolvență de către Agenția Națională de Administrare Fiscală, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 457 din 6 iunie 2019, se fac următoarele rectificări:

— la art. 3 alin. (4), în loc de: „... și incluși în decizia prevăzută la art. 4 alin. (6).” se va citi: „... și incluși în decizia prevăzută la art. 6 alin. (4).”;

— la art. 6 alin. (7), în loc de: „Decizia prevăzută la alin. (6)...” se va citi: „Decizia prevăzută la alin. (4)...”;

— la art. 6 alin. (8), în loc de: „Împotriva deciziei prevăzute la alin. (6)...” se va citi: „Împotriva deciziei prevăzute la alin. (4)...”;

— la art. 7 alin. (3), în loc de: „...prevăzute de art. 2 alin. (4).” se va citi: „... prevăzute de art. 2 alin. (3).”;

— la art. 11 alin. (2), în loc de: „... instrumentate în ultimii 5 ani.” se va citi: „... instrumentate în ultimii 3 ani.”;

— în anexa nr. 1, în loc de: „Președintele Comisiei de agregare” se va citi: „Președintele Comisiei de agreare”.

ABONAMENTE LA PUBLICAȚIILE OFICIALE PE SUPORT FIZIC

— Prețuri pentru anul 2020 —

Nr. crt.	Denumirea publicației	Valoare (TVA 5% inclus) — lei		
		12 luni	3 luni	1 lună
1.	Monitorul Oficial, Partea I	1.310	360	131
2.	Monitorul Oficial, Partea I, limba maghiară	1.640		150
3.	Monitorul Oficial, Partea a II-a	2.460		220
4.	Monitorul Oficial, Partea a III-a	470		50
5.	Monitorul Oficial, Partea a IV-a	1.880		170
6.	Monitorul Oficial, Partea a VI-a	1.750		160
7.	Monitorul Oficial, Partea a VII-a	600		55
8.	Colecția Legislația României	500	130	
9.	Colecția Hotărâri ale Guvernului României	800		75

NOTĂ:

Monitorul Oficial, Partea I bis, se multiplică și se achiziționează pe bază de comandă.

ABONAMENTE LA PRODUSELE ÎN FORMAT ELECTRONIC

— Prețuri pentru anul 2020 —

Produs	Abonamentul FLEXIBIL (Monitorul Oficial, Partea I + alte 3 părți ale Monitorului Oficial, la alegere)									
	Lunar					Anual				
	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300
AutenticMO	60	150	380	910	2.000	550	1.380	3.450	8.280	18.220
ExpertMO	100	250	630	1.510	3.320	1.000	2.500	6.250	15.000	33.000

Produs	Abonamentul COMPLET (Monitorul Oficial, Partea I + toate celelalte părți ale Monitorului Oficial)									
	Lunar					Anual				
	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300	Online/ Monopost	Rețea 5	Rețea 25	Rețea 100	Rețea 300
AutenticMO	70	180	450	1.080	2.380	650	1.630	4.080	9.790	21.540
ExpertMO	120	300	750	1.800	3.960	1.200	3.000	7.500	18.000	39.600

Colecția Monitorul Oficial în format electronic, oricare dintre părțile acestuia	70 lei/an
--	-----------

Prețurile sunt exprimate în lei și conțin TVA.

Mai multe informații puteți găsi pe site-ul www.expert-monitor.ro, unde puteți aplica online comanda.

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; C.I.F. RO427282,
 IBAN: RO55RNCB0082006711100001 Banca Comercială Română — S.A. — Sucursala „Unirea” București
 și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 Direcția de Trezorerie și Contabilitate Publică a Municipiului București
 (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
 Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, internet: www.monitoruloficial.ro
 Adresa pentru publicitate: Centrul pentru relații cu publicul, București, șos. Panduri nr. 1,
 bloc P33, parter, sectorul 5, tel. 021.401.00.73, fax 021.401.00.71 și 021.401.00.72
 Tiparul: „Monitorul Oficial” R.A.

